

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КРУГЛЯКОВА ВІРА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 330.341.1(477)

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, доцент
Юринець Зорина Володимирівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
професор кафедри менеджменту.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Алексєєв Ігор Валентинович,
Національний університет
“Львівська політехніка”,
завідувач кафедри фінансів;

кандидат економічних наук, доцент
Юркевич Оксана Миколаївна,
ДВНЗ “Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана”, доцент кафедри
інвестиційної діяльності.

Захист відбудеться “30” травня 2018 р. о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, аудиторія 115.

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. М. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий “26” квітня 2018 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. Б. Демчишак

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Обраний Україною європейський вектор розвитку економіки потребує активізації інноваційної діяльності. Динамічність поступу національної економіки постійно диктує нові вимоги до змісту, формування та організації системи управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання, для яких переорієнтація на інноваційну модель повинна стати підґрунтям прискорення їхнього розвитку. В умовах глобалізації економічних відносин виникає необхідність розроблення теоретико-методичних основ управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання.

Однією з провідних системоутворюючих галузей національної економіки України є харчова промисловість. Нині перспективи її розвитку зумовлені інноваційним потенціалом, раціональне використання якого може забезпечити провідне місце на світовому продовольчому ринку. Оскільки управління інноваційним потенціалом є найважливішим завданням поступу сучасних суб'єктів господарювання харчової промисловості, то питання аналізу, визначення напрямів і методів ефективного управління інноваційним потенціалом є особливо актуальними і важливими для науки та практики в сучасних умовах господарювання.

Значний внесок у розвиток теорії інновацій здійснили зарубіжні вчені, зокрема: І. Балабанов, Дж. Барні, Р. Грант, В. Гунін, П. Друкер, Д. Кокурін, Г. Пізано, К. Прахалад, Р. Румельт, Б. Санто, Б. Твіс, Д. Дж. Тис, А. Тріфілова, Р. Фатхудінов, Р. Хемел, Е. Шуен, Й. Шумпетер.

Дослідженню теоретичних і практичних питань управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання присвячено значну кількість наукових праць. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у вивчення цих проблем зробили такі відомі українські вчені як І. Алексєєв, В. Верба, Н. Демчишак, А. Дзюбіна, С. Ілляшенко, М. Йохна, Н. Краснокутська, М. Крупка, Ю. Левченко, Л. Мартюшева, І. Новікова, Л. Федулова, В. Чабан, З. Юринець, О. Юркевич та ін.

Водночас багато аспектів управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості залишаються дискусійними та недостатньо дослідженими, а саме: підходи до процесу управління інноваційним потенціалом на мікрорівні, методи формування та вибір стратегії інноваційного розвитку харчовими суб'єктами господарювання, формування та управління інноваційною політикою, діяльністю та потенціалом на усіх рівнях національної економіки. Актуальність зазначених питань зумовила вибір теми дисертаційної роботи, її мету, завдання та логіку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка в межах реалізації прикладної держбюджетної теми "Управління стратегічними змінами в господарській системі України" (номер державної реєстрації 0116U001641), у рамках якої автором проведено дослідження теоретико-методичних і прикладних основ управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій з управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- з'ясувати економічну сутність, структурні складові й чинники формування інноваційного потенціалу та розкрити теоретико-методичні основи управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання;
- розробити структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості;
- сформувати матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію;
- проаналізувати стан інноваційної діяльності та тенденції формування інноваційного потенціалу харчової промисловості України;
- провести оцінювання рівня інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію на основі розроблених інтегральних показників;
- удосконалити підходи до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання;
- запропонувати напрями вдосконалення процесу управління інноваційним потенціалом на усіх рівнях господарювання;
- обґрунтувати пріоритети підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі енергозбереження та державно-приватного партнерства.

Об'єктом дослідження є процес управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічним підґрунтям дисертаційної роботи стали праці класиків економічної теорії, вітчизняних та зарубіжних науковців з питань інноваційного розвитку, управління інноваційним потенціалом, державного регулювання інноваційної діяльності. З метою вирішення поставлених завдань наукового дослідження у роботі використовувались такі загальнонаукові методи: узагальнення та групування – для аналізування поглядів науковців щодо об'єкта дослідження та формулювання пропозицій і висновків проведеного контент-аналізу першоджерел; аналізу і синтезу – для уточнення основних понять дисертаційної роботи. У дисертації використано спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний – для формування методики вибору стратегії розвитку суб'єктів господарювання і побудови матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію; статистичний, порівняльного аналізу – для системного оцінювання сучасного стану інноваційної діяльності та тенденції формування інноваційного потенціалу харчової промисловості України; анкетування й експертної оцінки – для

визначення вагомості критеріїв оцінювання і побудови матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію суб'єктами господарювання.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Європейського Союзу, офіційні програмні документи органів виконавчої влади України та місцевого самоврядування; дані Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, аналітичні матеріали міжнародних організацій; дані обліку й звітності суб'єктів господарювання України, результати проведених експертних оцінок та анкетних опитувань; матеріали періодичних видань та інтернет-ресурсів.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у формуванні теоретичних та практичних положень щодо системного вирішення проблем управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України, зокрема:

уперше:

- розроблено науково-методичні положення стосовно вибору та формування інноваційної стратегії суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі запропонованої матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію, що дає змогу підвищити якість ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з ефективністю використання інноваційного потенціалу суб'єктами господарювання в процесі управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання;

удосконалено:

- понятійний апарат дослідження в управлінні інноваційним розвитком, зокрема: 1) запропоновано дефініцію "*інноваційний потенціал суб'єктів господарювання*" як комплексу прогнозованих чи мобілізованих ресурсних, системних, функціональних можливостей, які дають змогу створювати, впроваджувати та реалізовувати інновації різних видів, забезпечувати конкурентоспроможність продукції (послуг) суб'єктів господарювання відповідно до цілей їх діяльності та інноваційної стратегії; 2) уточнено тлумачення "*управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання*" як комплексу процесів і заходів управлінського циклу, форм і методів його організації, які зорієнтовані на забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, досягнення інноваційних цілей із використанням цілеспрямованого впливу на компоненти інноваційного потенціалу;

- організаційно-методичне підґрунтя щодо процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості, де обґрунтовано послідовність етапів його здійснення, інструментарій дослідження зовнішнього та внутрішнього середовищ суб'єктів господарювання, що дає змогу підвищити якість ухвалення рішень у ході управління інноваційним потенціалом господарюючих суб'єктів;

- теоретико-методичні підходи до оцінювання рівня інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості із виділенням економічної, організаційно-технічної, фінансово-інвестиційної й управлінської

компонент, що, на відміну від існуючих, дає змогу комплексно розглянути процес формування інноваційного потенціалу господарюючих суб'єктів;

- наукові положення до визначення рівня мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію, що ґрунтується на виокремленні таких індикаторів, як темп зростання інноваційної реалізованої продукції, загроза, яку інноваційна діяльність представляє традиційному виду діяльності, рівень взаємозв'язку інноваційного й існуючого виду діяльності та коефіцієнт, що враховує реакцію конкурентів внаслідок впровадження інновації та сприяє виробленню й ухваленню управлінських рішень для покращення стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання;

набули подальшого розвитку:

- послідовно-паралельний підхід до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання, що, на відміну від поширених, ґрунтується на чотирьох взаємопов'язаних послідовно-паралельних блоках: формування візії інноваційних перспектив розвитку взаємодії суб'єктів господарювання, створення та розвиток інформаційно-аналітичного простору, розроблення системи взаємодії суб'єктів господарювання та системи підтримки активних учасників інноваційного процесу, що дає змогу підвищити ефективність ухвалення рішень та зменшити ризик реалізації помилкових рішень у разі виконання інноваційних проектів;

- пропозиції щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі енергозбереження в частині обґрунтування превентивних заходів впровадження інноваційних енергозберігаючих технологій і альтернативних видів енергії, що дасть змогу зменшити енергетичну залежність економічних одиниць, підвищити конкурентоздатність продукції харчової промисловості;

- науково-методичні основи організації управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях національної економіки, що, на відміну від наявних, передбачають розроблення рекомендацій щодо досягнення відповідного рівня інноваційного розвитку з урахуванням сфери та напрямів управління і регулювання інноваційною політикою, діяльністю та потенціалом на усіх рівнях господарювання, функції та орієнтири діяльності державних органів у напрямі розвитку інноваційного потенціалу харчової промисловості, доміанти узгодження та врахування взаємних інтересів держави і бізнесу в реалізації спільних інноваційних проектів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертаційної роботи доведені до рівня науково-методичних та практичних рекомендацій і були прийняті до впровадження органами на регіональному рівні національної економіки, а також керівниками виробничих суб'єктів господарювання, ученими та викладачами в навчальному процесі – на локальному рівні.

Основні науково-прикладні розробки та рекомендації впроваджено на регіональному рівні у діяльність управління аналізу та стратегічного планування департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації – науково-методичні рекомендації щодо використання принципів

послідовно-паралельного підходу до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання (довідка № 1-11-3925 від 31.10.2017 р.); управління економічного розвитку та підприємництва департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації – науково-методичні рекомендації щодо вибору стратегії розвитку суб'єктів господарювання на основі матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (довідка № 03-2426 від 08.11.2017 р.).

Науково-методичний підхід щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом, що передбачає для формування та вибору інноваційної стратегії використання матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію, використано у діяльності ТзОВ “Молочна компанія “ГАЛИЧИНА” (довідка №53/05 від 16.02.2018 р.).

Теоретико-методичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін “Управління інноваціями”, “Управління інноваційним потенціалом” (довідка № 303-Н від 26.01.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладені у дослідженні та виносяться на захист, отримано автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано тільки ті ідеї, положення і розрахунки, які є результатом індивідуальної роботи дисертанта і становлять особистий внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні результати роботи обговорено на науково-методичних семінарах кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка. Результати дослідження апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях “Актуальні питання економічних наук” (Донецьк, 2013), “Трансформація економічних теорій и процессов в эпоху глобализации” (Санкт-Петербург, 2013), “Актуальні питання економічних наук” (Донецьк, 2014), “Фінансова інфраструктура: формування, проблеми та перспективи розвитку в умовах інноваційної економіки” (Київ, 2014), “Економічне зростання в епоху соціальних трансформацій” (Вінниця, 2017), “Економічний потенціал як запорука сталого розвитку” (Вінниця, 2017); на міжнародній науковій інтернет-конференції “Стратегічні орієнтири розвитку економіки України” (Львів, 2013), міжнародній науковій конференції “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (Львів, 2015); на науково-практичних конференціях з міжнародною участю “Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку” (Харків, 2016), “Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики” (Харків, 2017).

Публікації. За тематикою дисертації опубліковано 21 наукову працю загальним обсягом 21,93 д.а. (7,15 д.а. належать особисто автору), з них 1 монографія у співавторстві; 7 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 5 – у наукометричних виданнях; 1 стаття – у зарубіжному виданні; 12 праць – в інших наукових виданнях.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел

(204 найменування на 19 сторінках) та 15 додатків (на 67 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 252 сторінки, основний зміст викладений на 165 сторінках і містить 35 таблиць та 27 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію, публікації за темою наукової праці, її обсяг та структуру.

У першому розділі **“Теоретико-методичне підґрунтя управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості”** розглянуто суть управління інноваційним потенціалом на усіх рівнях господарювання, удосконалено структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості, розроблено теоретико-методологічні основи оцінювання рівня інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості та рівня мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію.

У дисертаційній роботі зазначено, що для процесу активізації інноваційної діяльності у харчовій промисловості потрібно формалізувати процес теоретико-методичних основ управління інноваційним розвитком і потенціалом на усіх рівнях національної економіки. Управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання має бути платформою для формування інноваційної політики держави в сучасних умовах господарювання.

Запропоновано тлумачення інноваційного потенціалу як комплексу прогнозованих чи мобілізованих ресурсних, системних, функціональних можливостей, які дають змогу створювати, впроваджувати та реалізовувати інновації різних видів, забезпечувати конкурентоспроможність продукції (послуг) суб'єктів господарювання відповідно до цілей їх діяльності та інноваційної стратегії.

Обґрунтовано, що управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання – це комплекс процесів і заходів управлінського циклу, форм і методів його організації, які зорієнтовані на забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів, досягнення інноваційних цілей із використанням цілеспрямованого впливу на компоненти інноваційного потенціалу.

У дисертації розглянуто організаційну структуру державного управління інноваційним потенціалом, на основі якої складено горизонтально-вертикальну структуру управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України на усіх рівнях національної економіки.

Розроблено структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості (рис. 1), яка організаційно пов'язує процеси управління інноваційним потенціалом із проекцією на інноваційний розвиток на усіх рівнях господарювання.

Для процесу управління інноваційним потенціалом виокремлено підхід, що ґрунтується на використанні ресурсних можливостей. На основі проведеного аналізу запропоновано для виявлення рівня інноваційного

потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості здійснювати обчислення інтегрального показника інноваційного потенціалу. Елементи інноваційного потенціалу розділено на такі групи: економічна, організаційно-технічна, фінансово-інвестиційна й управлінська компоненти.

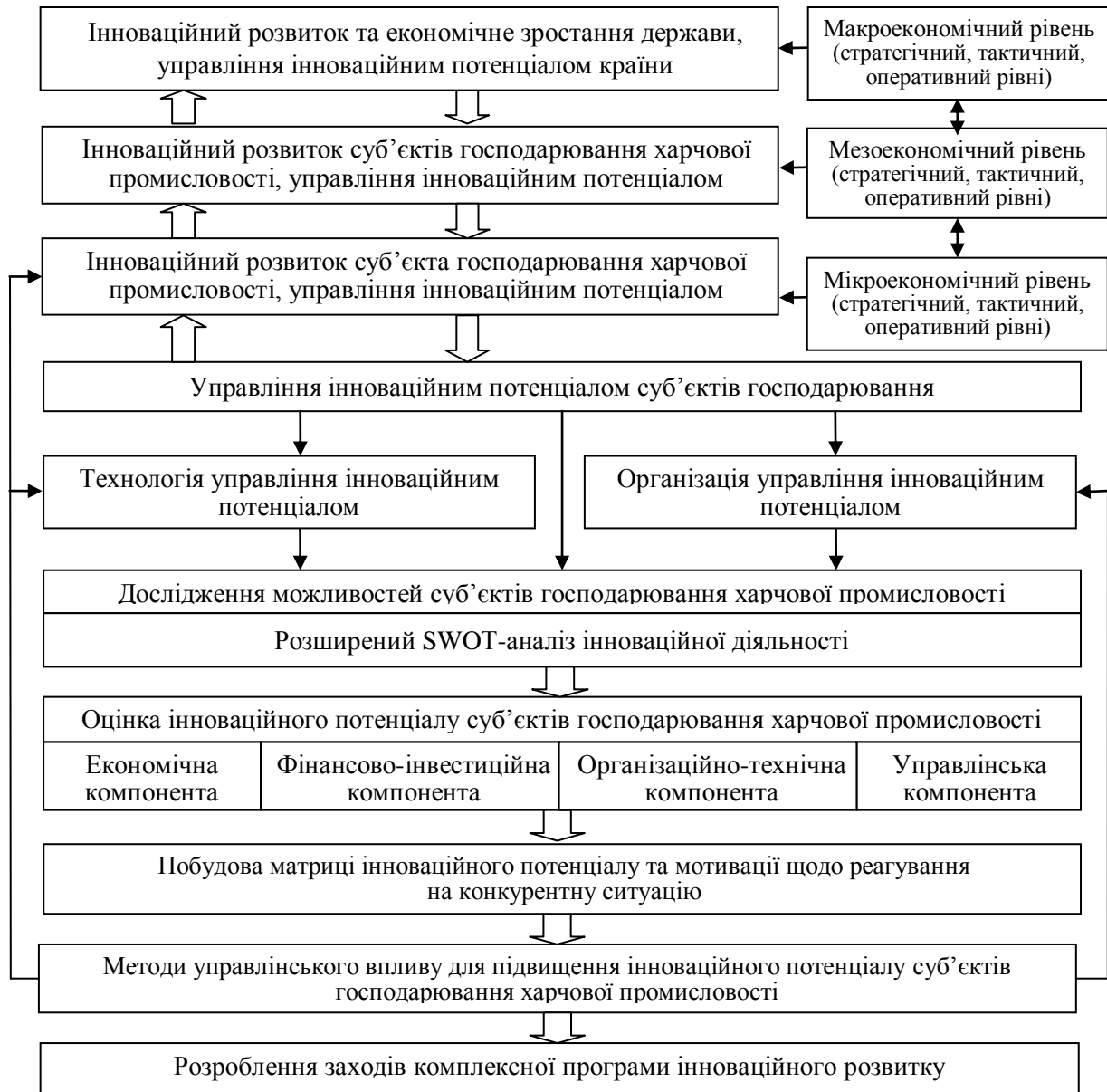

Рис. 1. Структурно-логічна модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості

Джерело: розроблено автором

Запропоновано визначати інтегральний показник рівня інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості так (I_{III}):

$$I_{III} = \sum_{i=1}^n \frac{\sum_{j=1}^m D_{ij}}{m_i} * V_i, \quad (1)$$

де D_{ij} – результуюче значення j -го показника, що належить до i -ї групи індикаторів; V_i – сила впливу i -ї групи, по якій проводиться оцінка, на

узагальнений рівень інноваційного потенціалу; m_i – кількість показників в i -тій групі оцінювання; n – кількість груп, за якими проводиться оцінка.

Встановлено, що важливим елементом системи управління інноваційним потенціалом є мотивація суб'єктів господарювання до інноваційної діяльності. Серед методів стимулювання суб'єктів господарювання харчової промисловості на державному рівні виділено такі: державні програми розвитку економіки, промисловості, аграрного сектору, інноваційного розвитку; інструменти податкового стимулювання; міжнародні програми щодо залучення грантів.

Аргументовано, що мотивація інноваційної діяльності пов'язана із мотивацією щодо реагування на конкурентну ситуацію через впровадження інновацій і виявлення цілей, перешкод, механізмів дій і поведінки на ринку товарів і послуг.

На основі проведених теоретичних досліджень і, враховуючи практичну важливість, запропоновано рівень мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію визначати як інтегральний показник (Mr_{III}):

$$Mr_{III} = \sum_{i=1}^n \frac{\sum_{j=1}^m U_{ij}}{m_i} * Q_i, \quad Mr_{III} = T_{зпр} * Q_1 + Z_{ін} * Q_2 + P_{він} * Q_3 + K_{рк} * Q_4, \quad (2)$$

де U_{ij} – результуюче значення j -го показника, що належить до i -ї групи індикаторів; Q_i – сила впливу i -ї групи, по якій проводиться оцінка, на узагальнений рівень мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію; m_i – кількість показників в i -тій групі оцінювання; n – кількість груп, за якими проводиться оцінка; $T_{зпр}$ – темп зростання реалізованої інноваційної продукції; $K_{рк}$ – коефіцієнт, що враховує реакцію конкурентів внаслідок впровадження інновації; $Z_{ін}$ – загроза, яку інноваційна діяльність представляє традиційному виду діяльності; $P_{він}$ – рівень взаємозв'язку інноваційного й існуючого виду діяльності.

Обґрунтовано, що важливим для суб'єктів господарювання є управління інноваційним потенціалом з метою формування інноваційної стратегії. Від ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єкта господарювання, його інноваційного розвитку та конкурентоспроможності залежить розвиток галузей, регіонів, конкурентоспроможність та економічне зростання країни.

У другому розділі **“Організаційно-економічні основи управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості”** досліджено стан інноваційної діяльності в харчовій промисловості України, розглянуто державні цільові програми, спрямовані на інноваційний розвиток харчової промисловості, проаналізовано стан інноваційної діяльності на регіональному рівні та визначено основні проблеми, що стримують інноваційний розвиток регіонів, розроблено матрицю рівня інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для вибору інноваційної стратегії суб'єкта господарювання.

На основі проведеного аналізу інноваційної діяльності у харчовій промисловості України виявлено проблеми, з якими зіштовхуються суб'єкти господарювання виводячи інноваційний продукт на ринок, серед яких: недостатність власних коштів, формальна державна підтримка, суперечність законодавства України тощо.

З'ясовано, що інноваційна діяльність у харчовій промисловості практично повністю фінансується за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання. Узагальнено діючі державні програми, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності у харчовій промисловості. Цей інструмент в сучасних реаліях виконує суто формальну роль, що пов'язано з системою недоліків, серед яких відсутність методики оцінки ефективності виконання програми, розбіжність планових обсягів фінансових витрат програм із реальними потребами їх фінансування, неналежне звітування державних замовників тощо.

На основі аналізу капітальних інвестицій, вартості основних засобів та введених в дію нових основних засобів, обсягу реалізованої інноваційної продукції та чистого прибутку суб'єктів господарювання харчової промисловості встановлено, що управління інноваційним потенціалом у харчовій промисловості є досить неоднорідним за регіонами нашої держави. Виявлено, що управління інноваційним потенціалом на регіональному рівні залишається залежним від центральних органів влади, тому місцеві органи влади ще не володіють достатніми фінансовими ресурсами та чітким нормативним забезпеченням для формування програм управління інноваційним потенціалом. Запропоновано суб'єктам господарювання харчової промисловості для розширення можливостей розвитку до рівня міжнародного ринку брати активну участь у залученні міжнародних грантів. З цією метою автором здійснено аналіз міжнародних фінансових інституцій та виокремлено діючі програми, спрямовані на фінансування інноваційного розвитку харчової промисловості України.

Визначено, що інноваційний потенціал суб'єкта господарювання формує потенціал галузі. Сукупність інноваційного потенціалу взаємопов'язаних галузей формує інноваційний потенціал економіки країни. Тобто, основою формування інноваційного потенціалу держави є інноваційний потенціал суб'єктів господарювання, як первинної ланки національної економіки.

Для суб'єктів господарювання в процесі їхньої діяльності важливо уміти здійснити вибір інноваційної стратегії на основі управління інноваційним потенціалом. Для цього автором розроблено матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (рис. 2).

Інноваційний потенціал	високий	Пасивно-активна стратегія	Активна стратегія
	низький	Пасивна стратегія	Активно-пасивна стратегія
		низька	висока

Мотивація щодо реагування на конкурентну ситуацію

Рис. 2. Матриця інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію

Джерело: складено автором

Матриця дає змогу визначити оптимальну інноваційну стратегію для суб'єкта господарювання. Ця матриця передбачає 4 варіанти стратегій: активна (прийняття/розвитку інновації, активні дії на ринку), активно-пасивна (активні дії на ринку або реалізація інновації, зміна її масштабів), пасивно-активна (фокусування на створенні і реалізації інновації або її ігнорування) та пасивна (низька мотивація до інновації, повільне зростання інноваційного потенціалу, впровадження інновацій є розтягнутим у часі).

У дисертаційній роботі здійснено апробацію запропонованої методики на прикладі суб'єктів господарювання харчової промисловості: компаній ПАТ “Вімм-Білл-Данн” та АТ “Молочний альянс”. Завдяки обчисленим компонентам визначено рівень інноваційного потенціалу (I_{rIII}): для ПАТ “Вімм-Білл-Данн” – 0,682; для АТ “Молочний альянс” – 0,627. На основі отриманих результатів розроблено пропозиції для досліджуваних суб'єктів господарювання у напрямі підсилення рівня інноваційного потенціалу.

Наведені автором науково-методичні положення щодо оцінювання інноваційного потенціалу економічних суб'єктів дають змогу отримати максимально об'єктивні висновки з дослідження інноваційного потенціалу, виявити керунки та зміни його рівня у часі, окреслити коло дій задля поліпшення усіх видів діяльності економічних суб'єктів.

На підставі запропонованої методики визначення інтегрального показника мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (M_{rIII}) встановлено такий його рівень: для ПАТ “Вімм-Білл-Данн” – 0,414; для АТ “Молочний альянс” – 0,346. Отримані дані свідчать, що досліджувані суб'єкти господарювання досить повільно реагують на дії конкурентів, не вкладаючи надто багато зусиль. Конкуренти на ринку реагують на появу інновацій швидше й ефективніше, здійснюють пошук абсолютно нових напрямів і стратегічних управлінських рішень. Тому, керівникам досліджуваних суб'єктів господарювання рекомендовано вибирати такі рішення, завдяки яким їхні організації отримають конкурентні переваги на основі інновацій. Для досліджуваних суб'єктів господарювання запропонована матриця отримала вигляд (рис. 3):

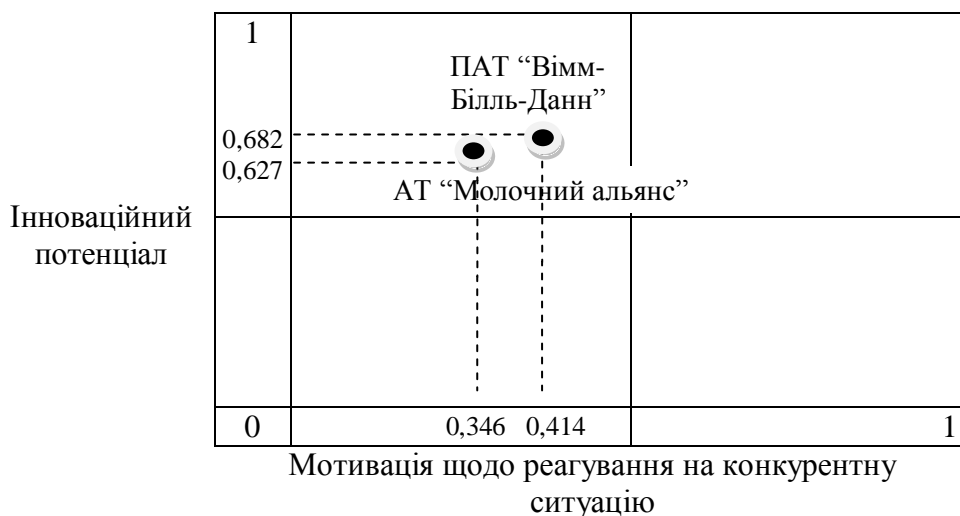

Рис. 3. Матриця інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для ПАТ “Вімм-Білл-Данн” та АТ “Молочний альянс”
Джерело: побудовано автором.

Подано рекомендації для суб'єктів господарювання щодо їхньої поведінки у разі обрання відповідної інноваційної стратегії. Запропонована методика вибору інноваційної стратегії дає змогу суб'єктам господарювання швидко отримувати інформацію щодо нових технологій, продукції, необхідного персоналу, якісних характеристик інноваційної діяльності, напрямів підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання тощо.

У третьому розділі **“Напрями удосконалення управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості”** запропоновано орієнтири підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом на усіх рівнях господарювання завдяки послідовно-паралельному підходу до управління; визначено державно-приватне партнерство як основу для розвитку інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості; розглянуто можливості для інноваційного розвитку суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі енергозбереження.

У дослідженні визначено, що важливим чинником забезпечення результативності й ефективності інноваційної політики держави у харчовій сфері є чітке визначення сегментів повноважень органів управління інноваційною діяльністю усіх рівнів господарювання. Аргументовано, що управління інноваційним потенціалом повинно бути одним із орієнтирів у процесі управління інноваційною політикою та діяльністю для усіх рівнів національної економіки і ґрунтуватись на взаємозв'язку між державним, регіональним, місцевим рівнями та рівнем суб'єктів господарювання харчової промисловості. Управління інноваційною діяльністю економічних суб'єктів повинно відбуватись на підставі комплексного врахування положень державного регулювання та самоуправління суб'єктів господарювання, дії яких зумовлені їхніми статутами (рис. 4).

На основі такого взаємозв'язку в процесі управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання запропоновано використовувати послідовно-паралельний підхід, що ґрунтується на чотирьох взаємопов'язаних послідовно-паралельних блоках: формування візії інноваційних перспектив розвитку взаємодії суб'єктів господарювання, створення та розвиток інформаційно-аналітичного простору, розроблення системи взаємодії суб'єктів господарювання та системи підтримки активних учасників інноваційного процесу.

Для суб'єктів господарювання харчової промисловості цей підхід дає змогу підвищити ефективність ухвалення управлінських рішень та зменшити ризик реалізації помилкових рішень у разі виконання інноваційних програм і проектів, формування та використання інноваційного потенціалу, покращити стан інноваційного потенціалу на усіх фазах реалізації інноваційних програм.

У дисертаційній роботі доведено необхідність державної підтримки суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі принципів державно-приватного партнерства, спрямованої на розвиток і зміцнення їх інноваційного потенціалу за рахунок оновлення та модернізації виробництва і широкого впровадження нових технологій за умови визначальної ролі інноваційної активності суб'єктів господарювання.

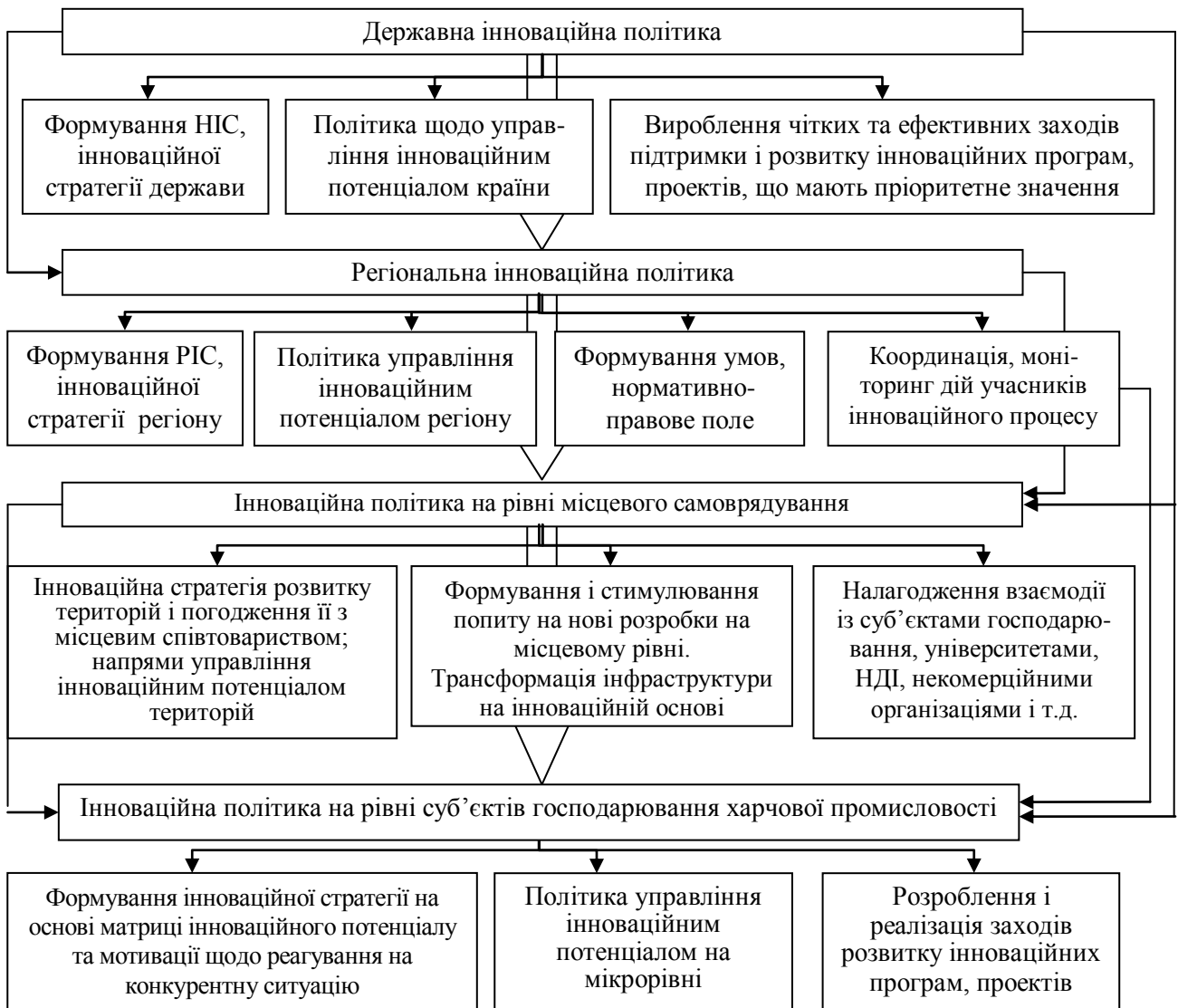

Рис. 4. Логічна модель управління інноваційною політикою, діяльністю та потенціалом на усіх рівнях національної економіки

Джерело: розроблено автором.

Аргументовано, що механізм співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором у вигляді державно-приватного партнерства дає можливість забезпечити узгодження та врахування взаємних інтересів держави і бізнесу в реалізації спільних інноваційних проектів, цільових галузевих програм тощо. Ефективний розвиток взаємовідносин у системі “держава–бізнес” можливий за умов активної участі кожної із сторін і рівноправного партнерства.

Визначено, що актуальною формою таких взаємовідносин для інноваційного розвитку харчової промисловості є аграрні кластери, які можуть підвищити конкурентоздатність як окремого напрямку діяльності, так і регіону чи країни загалом. Також державно-приватна підтримка інноваційного бізнесу може здійснюватись у формі технопарків, що дає змогу комплексно організувати наукомістке виробництво шляхом максимального сприяння створенню й запровадженню нових технологій та стимулювання розвитку творчого потенціалу фахівців. Дослідження показало, що форм взаємовідносин між державою та

бізнесом задля розвитку інноваційного потенціалу є достатньо, важливо правильно і ефективно їх застосовувати.

У зв'язку з тим, що харчова промисловість є досить енергозатратною, важливо в процесі виробництва застосовувати енергоощадні технології на основі використання інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання. Головними напрямками енергозбереження в харчовій промисловості визначено: використання вторинних енергетичних ресурсів, виробництво біопалива, використання відходів у вигляді соняшникового лушпиння та макухи для виробництва пелет і гранул, виробництво електричної та теплової енергії з органічного палива. Запропоновані орієнтири енергозбереження для суб'єктів господарювання харчової промисловості дадуть змогу мінімізувати паливну складову в собівартості виробленої електроенергії і, таким чином, кінцевої продукції, що виробляє суб'єкт.

Енергозбереження і використання альтернативних видів енергії сприяє вирішенню низки важливих проблем: зменшення енергетичної залежності України від інших держав, підвищення конкурентоспроможності українських товарів завдяки зниженню собівартості продукції, споживання енергоносіїв, споживчих цін на товари.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичні обґрунтування та запропоновано вирішення наукової проблеми – управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України. На цій підставі наведено науково-практичні рекомендації, які спрямовані на стимулювання активної інноваційної діяльності та удосконалення системи управління інноваційним потенціалом вітчизняних суб'єктів господарювання харчової промисловості. Результати, отримані у роботі, дали можливість сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. На основі узагальнення підходів у наукових працях виявлено наявність різних поглядів і неоднозначне тлумачення змісту поняття “інноваційний потенціал”. Враховуючи структурні складові та чинники впливу на розвиток інноваційного потенціалу, автором запропоновано власний підхід до визначення інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання, як комплексу прогнозованих чи мобілізованих ресурсних, системних, функціональних можливостей, які сприяють створенню, впровадженню та реалізації інновацій різних видів, забезпеченню конкурентоспроможності продукції (послуг) суб'єктів господарювання відповідно до цілей їх діяльності та інноваційної стратегії. Під управлінням інноваційним потенціалом суб'єкта господарювання доцільно розуміти комплекс процесів і заходів управлінського циклу, форм і методів його організації, які зорієнтовані на забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, досягнення інноваційних цілей із використанням цілеспрямованого впливу на компоненти інноваційного потенціалу.

2. Обґрунтовано, що управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання відбувається за принципами комплексності, системності, цілеспрямованості, безперервності. Враховуючи це, розроблено структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів

господарювання харчової промисловості, в основі якої лежить найважливіша ціль – інноваційний розвиток на різних рівнях національної економіки. Модель організаційно пов'язує процеси управління інноваційним потенціалом із проекцією на інноваційний розвиток на усіх рівнях господарювання, сприяє встановленню організаційної взаємодії та взаємозв'язку між рівнями управління інноваційним потенціалом.

3. Для досягнення стійкого положення суб'єктів господарювання харчової промисловості на ринку, створення досконалої системи управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання автором розроблено й обґрунтовано матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для визначення інноваційної стратегії суб'єкта господарювання. Наведено основні характеристики кожного із чотирьох варіантів інноваційної стратегії: активної, активно-пасивної, пасивно-активної та пасивної.

4. Проведений аналіз основних показників інноваційної діяльності суб'єктів господарювання харчової промисловості в Україні засвідчив, що стан інноваційної діяльності поступово погіршується та відсутні позитивні зрушення в інноваційній сфері. Така ситуація зумовлена насамперед проблемами, з якими зіштовхуються суб'єкти господарювання, виводячи інноваційний продукт на ринок, серед яких: недостатність власних коштів, формальна державна підтримка, низький рівень досвідченості в оцінці інноваційних проектів, суперечність законодавства України тощо. Узагальнено діючі державні програми, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності у харчовій промисловості. Встановлено, що цей інструмент в сучасних реаліях є малоєфективним для підтримки інноваційного розвитку держави, видів економічної діяльності, галузей і регіонів, оскільки виконує суто формальну роль, що пов'язано з низкою недоліків.

5. З метою апробації запропонованої методики здійснено оцінювання рівня інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію на основі розроблених інтегральних показників для досліджуваних суб'єктів господарювання харчової промисловості: компаній ПАТ “Вімм-Білл-Данн” та АТ “Молочний альянс”. За допомогою даних фінансового та управлінського обліку, а також результатів експертного опитування визначено рівень інноваційного потенціалу та рівень мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для цих суб'єктів господарювання. Завдяки отриманим даним побудовано матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для ПАТ “Вімм-Білл-Данн” та АТ “Молочний альянс” і встановлено, що суб'єктам господарювання притаманна пасивно-активна інноваційна стратегія.

6. Удосконалено послідовно-паралельний підхід до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання, що дає змогу підвищити ефективність ухвалення управлінських рішень та зменшити ризик реалізації помилкових рішень у разі виконання інноваційних проектів, формування та використання інноваційного потенціалу, покращити стан інноваційного потенціалу на усіх фазах реалізації інноваційних програм. Цей підхід ґрунтується на чотирьох взаємопов'язаних послідовно-паралельних

блоках: формування візії інноваційних перспектив розвитку взаємодії суб'єктів господарювання, створення та розвиток інформаційно-аналітичного простору, розроблення системи взаємодії суб'єктів господарювання і системи підтримки активних учасників інноваційного процесу, що дає змогу підвищити ефективність ухвалення рішень та зменшити ризик реалізації помилкових рішень у разі виконання інноваційних програм і проектів.

7. На основі проведеного дослідження запропоновано орієнтири вдосконалення процесу управління інноваційним потенціалом на усіх рівнях господарювання, серед яких: формування умов для комплексної підтримки інновацій та залучення різного виду капіталу, зокрема іноземного; розвиток прикладних досліджень; відновлення та вдосконалення системи мотивування, стимулювання інноваційної діяльності учасників інноваційного процесу, зокрема, суб'єктів господарювання харчової промисловості тощо. Обґрунтовано, що управління інноваційним потенціалом має ґрунтуватись на взаємозв'язку між державним, регіональним, місцевим рівнями та рівнем суб'єктів господарювання харчової промисловості. Доведено, що розвиток інноваційної діяльності суб'єктів господарювання харчової промисловості залежить від сформованої та ефективно реалізованої національної інноваційної системи.

8. Аргументовано важливість державної підтримки суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі принципів державно-приватного партнерства, які спрямовані на розвиток і зміцнення їх інноваційного потенціалу за рахунок оновлення та модернізації виробництва і широкого впровадження нових технологій за визначальної ролі інноваційної активності суб'єктів господарювання. Встановлено, що у зв'язку з підвищенням цін на енергоносії переваги енергозбереження набувають особливого значення для суб'єктів господарювання харчової промисловості. Основними напрямками енергозбереження в харчовій промисловості визначено: використання вторинних енергетичних ресурсів та відходів у вигляді соняшникового лушпиння, макухи для виробництва пелет і гранул; виробництво біопалива, електричної та теплової енергії з органічного палива.

Отримані наукові результати, рекомендації та пропозиції сприятимуть підвищенню ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання. Їхня практична імплементація дасть змогу забезпечити стабільність інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, як первинної ланки національної економіки, а відтак сприятиме економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Юринець З. В., Грищук А. М., Круглякова В. В. та ін. Тенденції розвитку соціально-економічних процесів в Україні: європейський вектор: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 300 с. – 15,7 д.а. (автору належить 2,65 д.а. – Розділ 1 “Теоретико-методологічні основи формування інноваційного потенціалу промислових підприємств”, С. 10-33).

Статті у наукових фахових виданнях України та наукових журналах, які індексуються у міжнародних наукометричних базах:

2. Круглякова В. В. Інноваційний потенціал як основа стратегії розвитку підприємств // Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2014. Вип. 1/1, Т. 19. С. 104-106. – 0,25 д.а.
3. Круглякова В. В. Методологія оцінювання інноваційного потенціалу підприємств // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки: збірник наукових праць. 2015. Вип. 28, Ч.4. С. 39-41. – 0,38 д.а.
4. Круглякова В. В. (Звір В. В.), Юринець З. В., Задорожний Д. Б. Розвиток інноваційної діяльності в Україні та світі // Науковий вісник НЛТУ України. Збірник науково-технічних праць. 2013. Вип. 23.10. С. 282-291. – 0,66 д.а. *(автору належить 0,3 д.а., де проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності в Україні та визначено перспективи її розвитку).*
5. Круглякова В. В., Юринець З. В. Оцінювання інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості // Економіка та суспільство. Електронне фахове видання. 2016. Вип. 7. С. 546-550. – 0,44 д.а. *(автору належить 0,22 д.а., де запропоновано інтегральний показник рівня інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості).*
6. Круглякова В. В., Юринець З. В. Нейромережеве моделювання як інструмент прогнозування інноваційного розвитку економіки України // Актуальні проблеми економіки. 2016. №6. С. 425-432. – 0,33 д.а. *(автору належить 0,2 д.а., де проаналізовано результати інноваційної діяльності в Україні, визначено умови для зростання ВВП України).*
7. Круглякова В. В., Юринець З. В., Юринець Р. В. Особливості мотивування інноваційної діяльності суб'єктів господарювання // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки: Науковий журнал. 2017. №2, Т.1 (246). С. 122-125. – 0,42 д.а. *(автору належить 0,2 д.а., де запропоновано визначити рівень мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію суб'єктів господарювання як інтегральний показник).*
8. Круглякова В. В., Юринець З. В., Гнилянська Л. Й. Послідовно-паралельний підхід до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях національної економіки // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки: Науковий журнал. 2017. №5 (251). С. 187-189. – 0,5 д.а. *(автору належить 0,3 д.а., де запропоновано логічну модель до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях національної економіки).*

Статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав:

9. Krugliakova V.V. Innovative activities of the food industry companies in Ukraine: state and perspectives of development // Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach. CA, USA, B&M Publishing. 2017. 8-th edition. P. 199-204. – 0,35 д.а.

Публікації в інших наукових виданнях:

10. Круглякова В. В. Сучасний стан інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості // Професійний менеджмент в сучасних умовах

розвитку ринку: матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків, 1 листопада 2016. С. 135-137. – 0,18 д.а.

11. Круглякова В. В. Структура інноваційного потенціалу та особливості управління ним // Актуальні питання економічних наук: Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Донецьк, 14-15 лютого 2014. С. 133-135. – 0,22 д.а.

12. Круглякова В. В. Основні фактори розвитку інноваційного потенціалу підприємства // Фінансова інфраструктура: формування, проблеми та перспективи розвитку в умовах інноваційної економіки: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Ч.1. Київ, 7-8 листопада 2014. С. 102-104. – 0,2 д.а.

13. Круглякова В. В. Напрями розвитку інноваційної діяльності на підприємствах харчової промисловості України в сучасних умовах // Економічне зростання в епоху соціальних трансформацій: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. Краматорськ, 26 січня 2017. С. 93-96. – 0,25 д.а.

14. Круглякова В. В. Інноваційний потенціал соціально-економічного розвитку регіонів // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: Матеріали XXII-гої міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Львів, 15-16 травня 2015. С. 116-117. – 0,16 д.а.

15. Круглякова В. В. Державно-приватне партнерство як чинник підвищення інноваційного потенціалу промислових підприємств // Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики: матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю. Харків, 20–21 квітня 2017. С. 230-233. – 0,12 д.а.

16. Круглякова В. В. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні: стан та проблеми розвитку // Економічний потенціал як запорука сталого розвитку: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції. Краматорськ, 11 березня 2017. С.45-49. – 0,23 д.а.

17. Круглякова В. В., Юринець З. В., Петрух О. А. Інноваційно-інвестиційна політика держави: стан та особливості розвитку // Економіка та суспільство. Електронне фахове видання. 2016. Вип. 4. С. 108-113. – 0,53 д.а. *(автору належить 0,21 д.а., де визначено принципи, на яких повинна ґрунтуватися політика держави щодо стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності).*

18. Круглякова В. В., Юринець З. В., Петрух О. А. Бар'єри на шляху розвитку інноваційної діяльності в економіці України // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове видання. 2016. Вип. 12. С. 183-187. – 0,48 д.а. *(автору належить 0,2 д.а., де виявлено основні проблеми у застосуванні фіскальних стимулів, що погіршують умови для здійснення інноваційної діяльності в Україні).*

19. Круглякова В. В. (Звір В. В.) Розвиток інноваційної діяльності в Україні // Стратегічні орієнтири розвитку економіки України: Матеріали I-ої Міжнародної наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Львів, 27 лютого 2013. С. 93-94. – 0,12 д.а.

20. Круглякова В. В. (Звір В.В.) Інноваційний менеджмент в Україні // Актуальні питання економічних наук: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. Донецьк, 28-29 червня 2013. С. 81-84. – 0,2 д.а.

21. Круглякова В. В. (Звир В. В.) Развитие инновационной инфраструктуры в Украине // Трансформация экономических теорий и процессов в эпоху глобализации: Материалы XI международной научно-практической конференции для студентов, аспирантов и молодых ученых. Санкт-Петербург, 6 июля 2013. С. 37-40. – 0,21 д.а.

АНОТАЦІЯ

Круглякова В.В. Управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2018.

Дисертацію присвячено розкриттю теоретико-методичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

З'ясовано економічну сутність, структурні складові та чинники впливу інноваційного потенціалу. Розкрито інноваційний потенціал на усіх рівнях національної економіки й запропоновано власний підхід до визначення управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання. Удосконалено структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості.

Розроблено науково-методичні положення стосовно формування та вибору стратегії розвитку суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі запропонованої матриці інноваційного потенціалу й мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію, що має практичне застосування в контексті управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання та дає змогу підвищити якість ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з ефективністю використання інноваційного потенціалу суб'єктами господарювання.

Запропоновано напрями підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом на усіх рівнях господарювання на основі послідовно-паралельного підходу до управління. Подано пропозиції щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання завдяки розвитку державно-приватних відносин у харчовій промисловості. Обґрунтовано можливості зменшення енергозатратності продукції для суб'єктів господарювання харчової промисловості на підставі енергозбереження.

Ключові слова: інноваційний потенціал, управління інноваційним потенціалом, інноваційний розвиток, інновації, інноваційна активність, інноваційна політика, харчова промисловість, суб'єкти харчової промисловості.

АННОТАЦИЯ

Круглякова В.В. Управление инновационным потенциалом субъектов хозяйствования пищевой промышленности Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2018.

Диссертация посвящена раскрытию теоретико-методологических основ и разработке практических рекомендаций по управлению инновационным потенциалом субъектов хозяйствования пищевой промышленности Украины.

Выяснено экономическую сущность, структурные составляющие и факторы влияния инновационного потенциала. Рассмотрено инновационный потенциал по всем уровням национальной экономики. Предложено собственный подход к определению управления инновационным потенциалом субъектов хозяйствования. Усовершенствовано структурно-логическую модель процесса управления инновационным потенциалом субъектов хозяйствования пищевой промышленности.

Разработаны научно-методические положения по формированию и выбору стратегии развития субъектов хозяйствования пищевой промышленности на основе предложенной матрицы инновационного потенциала и мотивации по реагированию на конкурентную ситуацию, имеющую практическое применение в контексте управления инновационным развитием субъектов хозяйствования и позволяет повысить качество принятия управленческих решений по эффективности использования инновационного потенциала субъектами хозяйствования.

Предложены направления повышения эффективности управления инновационным потенциалом на всех уровнях хозяйствования на основе последовательно-параллельного подхода к управлению. Определены направления развития государственно-частных отношений и рассмотрены возможности уменьшения энергозатратности продукции для субъектов хозяйствования пищевой промышленности на основании энергосбережения.

Ключевые слова: инновационный потенциал, управление инновационным потенциалом, инновационное развитие, инновации, инновационная активность, пищевая промышленность, инновационная политика, субъекты пищевой промышленности.

SUMMARY

Krugliakova V.V. Management of innovative potential of economic entities of the food industry of Ukraine. – On the rights of a manuscript.

The dissertation for the Scholarly Degree of Candidate of Economic Sciences in Specialty 08.00.03 - economics and management of national economy. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2018.

The dissertation is devoted to the disclosure of the theoretical and methodological foundations and the development of practical recommendations for the management of innovative potential of economic entities of the food industry in Ukraine.

The author investigated the economic essence and offered his own interpretation of the innovation potential. The innovative potential at all levels of the national economy is considered. After analyzing varied approaches to the definition of the essence of innovation potential, the author proposed an own interpretation of the innovation potential. Based on the principles of management of innovative potential, tasks and conditions of management of innovation activity at all levels of the national

economy, an own approach to the definition of management of the innovative potential of economic entities is proposed.

In the dissertation it is determined that the potential of the economic entity creates the potential of the industry. The aggregate of innovative potential of interconnected industries forms the innovative potential of the country's economy. Thus, the basis of the formation of innovative potential of country is the innovative potential of the economic entity as a primary link in the national economy.

The theoretical and methodological basis of estimation of the level of innovation potential of economic entities of the food industry with the allocation of economic, organizational, technical, financial, investment and management components and the level of motivation to respond to a competitive situation, which is based on the identification of such indicators as the growth rate of sales (innovative), the threat that innovation activity (innovation) represents to the traditional type of activity (traditional product), the level of interconnection in innovation (product innovation) and current activity (traditional products) and a factor that takes into account the reaction of competitors to innovation.

The scientific and methodological provisions concerning about the formation and selection of a strategy for the development of economic entities of the food industry are designed on the basis of the proposed matrix of innovation potential and motivation to respond to a competitive situation. It has practical application in the context of management of innovative development of economic entities and allows improving the quality of adoption managerial decisions on the effectiveness of using innovative potential by economic entities.

The approbation of the proposed methodology is made on the example of economic entities of the food industry: PJSC “Wimm-Bill-Dann” and JSC “Molochny Alliance”. The level of innovation potential and the level of motivation for responding to the competitive situation for the investigated economic entities are determined. The proposals for improving of the management of innovative potential for the investigated economic entities are formulated.

The directions of increasing the efficiency of management of innovation potential at all levels of the national economy are proposed on the basis of a sequential-parallel approach to management. It is proposed the definition of segments of powers of the management bodies of innovation activity at all levels of management. It has been established that the management of innovative potential should be based on the relationship between the state, regional, local levels and the level of economic entities of the food industry.

The author has outlined the opportunities of development of public-private relations in the food industry, aimed at developing and strengthening the innovative potential of economic entities due to the renewal and modernization of production, as well as the wide introduction of new technologies. The possibilities of reducing the energy consumption of products for economic entities of the food industry on the basis of energy saving are considered.

Keywords: innovation potential, management of innovative potential, innovation development, innovations, innovative activity, innovation policy, food industry, economic entities of the food industry.

Підписано до друку 24.04.2018 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Зам. №24/04-1
Ум. друк. арк. 0,9
Наклад 100 прим.

Видавництво “Галич-Прес”
Видавець ФОП Король І.В.
м. Львів, вул. Гнатюка, 17
Ел. пошта: lvivprint@ukr.net. Тел. 096-59-88-924
Свідоцтво ДК №5353 від 24.05.2017 р.